

Alkotói támogatás

A városi tanács végrehajtó bizottsága idén is meghirdeti alkotói támogatási rendszerét, melynek révén segíteni kívánja a városban élő művészek alkotói tevékenységét, erősítve ily módon kötődésüket Szegedhez, lehetőséget biztosítván arra, hogy jelentős művészi teljesítmények szülessenek. Alkotói támogatásban részesülhetnek hivatalos művészek, írók, költők, képző- és iparművészek, színészek, rendezők, művész-tanárok, fotósok, zene- és népművészek, valamint művészeti kutatásokat végzők. Három formában történik

mindez: pályakezdekők támogatása (egyéni jelentkezés alapján, korhatár 30 év), egyszeri támogatás, továbbá úgynevezett vendég-pályadíj, melyet egy-egy Szegedre hívott művész kaphat meg.

Az alkotói támogatás elnyerésére a városi tanács vb művelődésügyi osztálya minden évben pályázat útján biztosít lehetőséget, idén a pályázatok beküldésének határideje: szeptember 10. Eredményhirdetés ezúttal is a város felszabadulásának évfordulóján, október 11-én lesz.

Hazaérkezett a Bartók Kórus

Az olaszországi Arezzóban 35. alkalommal megrendezett kórusversenyen a szegedi Bartók Kórus kamarakórus kategóriában harmadik, vegyes kari kategóriában első díjat kapott. A valamennyi kategóriagyőztes énekkar számára meghirdetett záró gálaversenyen megszerezték a nagy múltú fesztivál nagydíját, Arezzoi Guido szobrát is.

Gyermekvese-kutatók európai kongresszusa

Szegediek szervezte budapesti tanácskozás

Ma, csütörtökön kezdődik a gyermekvese-betegségekkel foglalkozó orvoskutatók európai társaságának kongresszusa. A kiemelkedő nemzetközi tudományos esemény helyszíne Budapest. A szervezéssel járó munkálatokkal azonban szűkebb hazánk orvosai foglalkoznak. Kihasználva helyzetét előnyükre, kerestük meg Boda Domokost, a szegedi gyermekklinika professzorát, a kongresszus elnökét előzetes tájékoztatást kérve.

*

— Úgy gondolom, a húsz esztendeje alakult tudományos társaság elismerésének jele, hogy Magyarország, pontosabban a szegedi gyermekklinika kapta a jogot a kongresszus szervezésére.

— Mi, magyarok, a társaság megalakulása óta rendszeresen részt veszünk az évente megrendezésre kerülő kongresszusokon. Ezen eddig rendre bizonyítottuk, tudományos kutatásainkkal nem vallottunk szégyent a rangos nemzetközi mezőnyben. Ennek köszönhető e kitüntetés. Hosszú évek munkájának elismerése, hogy az idén nálunk és mi rendezhetjük a gyermekvese-betegségekkel foglalkozó kongresszust. A rendezési jog elnyerésében, s az én elnöki felkérésemben talán szerepet játszott az is, hogy a társaság egyik legrégebbi tagja vagyok és sokéves elnökségi múltat tudhatok magam mögött.

— Hadd legyünk annyira lokálpatrióták, hogy először a szegediek szerepléséről, a kongresszuson elhangzó kutatási tapasztalataikról kérdezzem.

— Három előadásban és egy referátumban számolunk be legújabb eredményeinkről. Egyik nagy témánk a gyermekkori veseműködés újonnan megismert mechanizmusaiával foglalkozik. Nagyon egyszerűsítve erről a következőket mondhatom: a szervezet saját szövethormonjai erősen hatnak a veseműködésre. E hormonok

befolyásolása során megelőzhető a felnőttkori, illetve öregkori vesebetegségek.

A kongresszuson ismertettük az újszülöttkori veseelégtelenség klinikákon kifejlesztett újfajta gyógymódját. Lényege, hogy az izomból kiszabadult fehérjét — amely károsítja a vesét — ki tudjuk mosni a szervezetből. Óriási dolog ez, hiszen az eddig menthetetlennek tartott esetek is sikeresen gyógyíthatók e módszerrel.

Harmadik nagy témakörünk: a vérveléssel kapcsolatos legfrissebb tapasztalataink. Ez utóbbi többek között azért is érdemej különös figyelmet, mert hatalmas beteganyag vizsgálatából vonhattunk le következtetéseket. Magyarország nagyobb kórházaiban dolgozó orvosok alkotta munkacsoport több ezer vérveléssel kezelt vesebeteg körképét gyűjtötte egybe. Ezeket a mi klinikánk docense, Turi Sándor dolgozta fel és hasonlította össze a mintegy 80 ezer adatot. A tapasztalat szerint az emberek között igen nagy riadalmat okozó vérvelés gyakran jóindulatú folyamat, sok esetben nem is betegség, hanem egyéni sajátosság, ami a későbbi életkorban már nem okoz problémát.

— Gyermekgyógyászok vagy vese-specialisták kongresszusa lesz-e a budapesti?

— Jóllehet a vese-problémákról lesz szó a tanácskozáson, mégsem vese-specialisták gyűlése itt egybe. Inkább úgy fogalmaznék, hogy mindazok a gyermekgyógyászok, akiknek tudományos munkássága előterében a gyermekvese-betegségek kutatása, gyógyítása áll. Mondom és kiemelem ezt azért, mert hangsúlyozni szeretném a gyermekgyógyászatra jellemző a jó értelemben vett specializáció, ami azt jelenti, hogy egy-egy szerv kutatása kiemelt helyen szerepel az orvos

munkásságában, de ennek mélyreható vizsgálata során sem szakad el a gyermekgyógyászat más területeitől. Hazabeszélek, de ej kell mondanom, a mi gyermek-klinikánk egyik erőssége is ebben rejlik.

— Milyen fontos témákkal foglalkozik az elkövetkezendő négy nap során a Hilton Szállóban tanácskozó társaság?

— Az újszülöttkori, illetve már a méhen belül ultrahanggal felismerhető vesebetegségekkel; a nemrég felismert aktív szöveti hormonokkal, amelyek a születéskor és a vesebetegségek során a szervezet életfolyamatait döntően meghatározzák; valamint az intézmények együttműködésével végzett vese-kutatásainak legújabb eredményeivel. Ez utóbbi igen fontos, hiszen számtalan szakmai kérdés tisztázásához ma már világméretű összefogásra van szükség. A nagyszámú betegvizsgálatok tapasztalataiból születnek ugyanis a tervszerű, összefoglalt prognózis szerinti kezelések.

— Be tudnak kapcsolódni a magyarok is a nemzetközi kutatóhálózatba? Gondolok most a magyar egészségügyi anyagi lehetőségeire, a világszínvonalhoz viszonyított műszerellátottságára.

— Olyan kutatásokkal foglalkozunk, amelyekhez megvannak a lehetőségek, biztosítottak a műszerek. Teljesíthetetlen, erőnket meghaladó feladatok elvégzésére nem vállalkozunk. A felvállalt kutatásokat viszont a legmagasabb színvonalon végzzük. A társaság kapcsolatrendszerében a magyarok és a szegediek is fontos szerepet játszanak. Példa erre többek között: a kongresszusra előzetesen írásban benyújtott tudományos előadások mintegy negyven százaléka kiesett a szelekció során a színvonal hiánya okán. Ezek között alig volt magyar dolgozat.

Kalocsai Katalin

Új film

Színes magyar film.
Írta: Gárdos Péter és Osvát András. **Fényképezte:** Máthé Tibor. **Zenepre:** Novák János. **Rendezte:** Gárdos Péter. **Főbb szereplők:** Garas Dezső, Töröcsik Mari, Hernádi Judit, Tóth Marcell, Kárász Eszter, Fehér Anna.

Teljesen friss információ: ez a film tegnapelőtt a montreali fesztiválon megkapta a Filmkritikusok Nemzetközi Szövetségének nagydíját. A kanadai sajtóviesshang, e hasábokon is hírt adunk róla, szintén igen kedvező volt. A lapok kitűnő családi komédiának tartották a Szamárköhögést, olyan műnek, amely híven idézi föl egy kor szellemét. A forgatókönyvíró-rendező Gárdos Péter egyebek között úgy nyilatkozott alkotásáról, hogy egy család s egy nemzedék filmje is, azé a generációé, amely ma negyven körül van, de 1956-ban a tizedet is alig érte el, s kamazs-korának küszöbén élte meg a történelmet, jobbára otthon, családi körben. Nekik 56 — családi emlék.

Tulajdonképpen így igaz. Ama nemzedék tagjaként (vagy majdnem-tagjaként?) tanúsíthatom: öt-, hat-, hét-éves fejjel ugyanolyan volt látni, megélni azt az októbert — novembert, mint amilyen három-négy esztendővel idősebben lehetett. Megélni s ekképpen idegeink legélesebb sarkaiba, tudatunk rejtett, különlegesen mély gödreibe helyezni a félelmet, a bizonytalanság retentétét és a rendkívüliségnek a gyermeklélekre oly sajátosan ható vetületeit. Csakhogy egészen más felnőttfejjel, ráadásul a művészi ábrázolás szándékával megidézni, ráadásul egy gyermek korabeli optikáján át láttatva 1956 nagy tragédiáját — mint saját gyermekkorunk nagyon is laza, homályos emlékképeit összeilleszteni próbálván, ilyen-olyan tanulságok kísérlétével „visszakövetkeztetni”. Mert van történelmi hitelesség, művészi tipizálás, egyes és általános dialektikájának tükrözése a filmművészetben — hogy történelmi igazságról és hatásos, drámai erejű históriaidézésről ne is beszéljünk.

Egy-két (kevés) eredeti 56-os filmkocka, a felszínen agyályosan pontos törekvés a hitelesség látszatára, aprólékosan, a címértől a ruhákon át utacépekig. Úgy október 24—25-e lehet, kijárási tilalom van, a rádió sorra-rendre cáfolja korábbi állításait. „Polgárháború van” mondja a főhős, a Garas Dezső által a figura megírtságánál vagy tiszter jobban alakított igazgató. Azt ugyan nem tudjuk meg, hol és „mennyire” direktor szóban forgó családifő, de egyvalami biztos: így, akkor senki sem minősíthette az eseményeket. Mégha né tán igazgató volt az illető, akkor sem. Ha „nagy” direktor — azért, ha „kicsi” — akkor meg azért. Esetleg ilyen helyzetben levő, ilyes-

féle ember nem is minősített — csak rettegett. Persze könnyebb utólag visszavetíteni hivatalos (vagy annak vélt) formulákat — a hitelesség bánja. Azután: rádiót hallgatnak. Férfihang ékes angol kiejtéssel, ha jól érttem, a szuezi fejleményeket ecseteli. Könyörgöm, gondolkodjunk egy kicsit: ki hallgatott 1956 őszén Magyarországon idegen nyelvű rádióadásokat (hogy Szucozról pláne nem, azt hagyjuk is) — mikor orrba-szajba volt magyar nyelvű, onnan a bajorok fővárosából? Más: direktorunk neje enyhe alkoholmámborban félmeztelenül hajol ki az ablakon az utcára, egy teherautónyi nemzetiszín karszalagos nemzetőr egységesen, félre nem érthető aktuskarjelzésekkel köszönti. A snitt, valljuk be őszintén, mélységesen izléstelen: ha jól emlékszem, már valamikor a hatvanas években éppen Kádár János volt, aki megmondta: ő a barikád mindkét oldalán elesetteket siratja. Hát akkor?

Általában: igen lazán összefüggő, majdhogynem csak epizódokból építkező dramaturgiával áll össze valami történetfele, amivel — pláne ebben a történelmi közélet-módban — egyszerűen nem tudunk mit kezdeni. A groteszk-ironikus elemek, akárcsak az ominózus életkorú Tomi nemiségre ébredésének már-már aprólékos részletekbe menő ábrázolásának képei: funkciótlanak, öncélúak, a historiai vonu-

latba nem illeszkedők, érdemi, gondolati súllyal nem rendelkeznek. Igaz, fölfedezni néhány igen ügyesen megkomponált, hatásos, jó jelenetet (az iskolába beszökött gyerekek fuldokló, akváriumból kiszedett halakat „ültetnek be” az elhagyatott padokba, arcok a sorsfordító november 4-e hajnalán, az utolsó Nagy Imre-rádiószózat hallatán: „a szovjet csapatok ma hajnalban megtámadták fővárosunkat, azzal a nyilvánvaló szándékkal...” — ám mindez kevés. Amikor pedig, feltételesen már úgy december táján, ismét iskolában „a nemzedék”, a tanár végtelen vörös vonalat húzat a táblán, túl a falon és tovább az egyik gyerekkel. Vörös fonálként húzódnak végig életünkön a történetek, ugyebár. Vonalhúzás után tanerő fölpofozza a fiút, majd sietve sirva fakad: az allegória egészen átlátszó, didaktikus, egészen lerontja az egyébként sem túl meggyőző minőséget.

Gárdos Péter azt is mondta még a célba vett nemzedékről: „a félelem nem a sajátja, csak ráragadt. Csak hát a foltjait még ma is mosni kell”. Mossuk, mossuk csak, mint Ágnes aszszony, (rá)nk) fér, ha nem is így. Az meg, hogy a kanadaiak közép-európai egzotikumként mit mennyire mosnak meg, és mennyire nem: az ő dolguk. 1956 viszont a miénk.

Domonkos László

Egy énekesnő elkészült

A Népköztársaság Elnöki Tanácsa a Munka Erdemrend ezüst fokozatával tüntette ki nyugállományba vonulása alkalmából Karikó Terézt, a Szegedi Nemzeti Színház művészt, operaénekest. A kitüntetést a Művelődési Minisztériumban adták át.

A most lefutott szabadtéri évadban is színpadra lépett: a szerveződé színházi kabaré kóstáján énekel Újszegeden. Előzően pedig, az operafesztiválon, a szegediek Vénaszában tűnt föl, oda-bent a színházban — vagy is hát, nem vonult vissza végérvényesen. Igazán aktív korszaka a hatvanas években volt, amikor a város első számú szoprán énekesnőjeként váltotta a fővárosi Operába távozott Moldován Stefániát, s vette át szerepét. Ez idő tájt tüntették ki Liszt-díjjal is (1962).

Nagyjából ez a pezsdító permanencia jellemezte akkoriban a szegedi operajátást. Karikó Teréz — a főiskolán Lendvai Andor növendéke, Geszthy Szilvia, Jasper Bella osztálytársa — mielőtt 1959 őszén igent mondott volna Vaszy Viktorak, megjárta Tito Schipa magániskoláját Rómában. Nálunk mindjárt a „mely víz” várta: Desdemónával

mutakozott be, Vadas Kiss László oldalán, majd gyorsan jöttek az impozáns föladatak, Tatjana az Anyeginben, Erzsébet a Don Carlosban, Donna Elvira Mozart Don Giovanniájában, a Nyugat lánya stb. És a sorozatával járó honorálat művészetét. Egy énekesnő most elkészült. Pedig rá is érvényes, amit az alkotó emberről szoktak volt mondani: valójában sohasem mehet nyugdíjba. Ezért aztán Karikó Teréz kitüntetéséhez is aktív pihenőveket kívánva gratulálunk.

operákban vállalt karakterekről se feledkezzünk meg, Prokofjev, Hindemith, Gotovac, Egk figuráiról. Természetesen Karikó Teréz sem kerülte el a „fiatal drámai szopránhangok” nagy prófáját, a három Leonórát (Trubadúr, A végzet hatalma, Fidelio) — egyezőval, akadt dolga elég, hosszú éveken át le sem engedték a deszkáról. Eljutott külföldre is, Angliába, Bécsbe, az NDK-ba, cseh, bolgár, lennyel, jugoszláv színpadokra; a KISZ Központi Művészegyesületével meg Amerikát is bebarangolta. Szívesen látott vendégművésze volt az Operaháznak, hűségben maradt mindvégig a Szegedi Szabadtéri Játékokkal, ahol 1969-ben például Jean Bonhomme oldalán dalolt, majd Marinát Guszelev Borisz Godunovjának társaságában; de a Trubadúr Inezének, a Parasztabcsület Lolájának, vagy az Aida főpapnőjének jelmezeit is felöltötte.

Megbecsülte a város, a tanács alkotói díjjal, az szmt Juhász Gyula plakettjével honorálta művészetét. Egy énekesnő most elkészült. Pedig rá is érvényes, amit az alkotó emberről szoktak volt mondani: valójában sohasem mehet nyugdíjba. Ezért aztán Karikó Teréz kitüntetéséhez is aktív pihenőveket kívánva gratulálunk.

Új lemezek, kazetták

Barcs-Brass (a tavalyi tus Hungaricus); Disco-barcsi fúvószenesi fesztivál részletei — Finn Rézfúvós együttes, Budapesti Rézfúvós Kvintett, Rekenke Együttes); Cirmos kórtél (13+1); Jeremy I—II (Névtelen-Nulla); A virágnak megiltani nem lehet... (Béres Ferenc magyar nótákat énekel); Csók x csók (Modern Hungaria); Moziklip (a film zeneanyaga); Roller Együttes; Rádiókabaré (Boncz Géza műsoraiból); Utóirat (Cseh Tamás—Bereményi Géza); Vándor az úton (Hobo Blues Band); Színészmuzeum — Uray Tivadar; Gri-Vilmos — hegedű, Concen-

Elhunyt Pap József

Augusztus 31-én vettek végső búcsút családtagjai, barátai, munkatársai, kollégái a Pedagógusok Szakszervezete alapító tagjától, a 76. évét élt Pap Józseftől a Belvárosi temetőben.

Népiskolai tanító gyermekeként született. Kitüntetésesleg végezte 1932-ben Szegeden a tanítóképzőt, később Szőregen igazgató, járási művelődési osztályvezető, majd szakfelügyelő lett. Az Ifjú Garda Nevelőotthon igazgatójaként ment nyugdíjba 1963-ban. Sokirányú közéleti érdeklődését a szak-

szervezeti munka szeretete, éppúgy jellemezte, mint a pedagógus hivatás elmélyült, igényes művelése. 1953-ban az Oktatásügy Kiváló Dolgozója kitüntetést, 1969-ben a Szakszervezeti Munkáért kitüntetés ezüst fokozatát kapta meg. Egész élete példa a gyakorló pedagógusok és azok vezetői előtt. Szerény, nyugodt, munkájában következetes, magatartása sugallta a jóindulatot, a segíteni akarást és a szerénységet.

A Pedagógusok Szakszervezetének Csongrád Megyei Bizottsága